

De forumkeuze als betrouwbaar alternatief voor het arbitraal beding in de internationale handelspraktijk?

Het nieuwe Haags Forumkeuzeverdrag

Dr. Xandra E. Kramer*

- Gepubliceerd in Nederlands Tijdschrift voor Handelsrecht (NTHR) 2006(5), p. 165-172

Abstract: In dit artikel wordt het Haags Forumkeuzeverdrag (HFV) 2005 geanalyseerd. Bekeken wordt voorts in hoeverre dit verdrag vergelijkbaar is met het succesvolle Verdrag van New York betreffende arbitrage, en of het Haags Forumkeuzeverdrag de afdwingbaarheid van de forumkeuze en daarop gebaseerde beslissingen op eenzelfde wijze gefaciliteert wordt als het arbitragebeding wordt door het Verdrag van New York. Geconcludeerd wordt dat het Haags Forumkeuzeverdrag, mits veel landen het zullen ratificeren, een belangrijke rol kan gaan spelen in de internationale handelspraktijk en hiermee een evenwichtigere keuze tussen overheidsrechtspraak en arbitrage kan worden gemaakt.

Abstract: [Could the choice of forum agreement become a reliable alternative to an arbitration agreement in international business? The new Hague Convention on Choice of Forum Agreements] In this article the Hague Convention on Choice of Forum Agreements of 2005 is reviewed. In what sense it is comparable to the successful New York Convention on Arbitration, and does the Hague Convention on Choice of Forum Agreements equally facilitate the enforceability of forum agreements and judicial decisions based on these, as the New York Convention does for arbitration agreements? It is concluded that the Hague Convention could play an important role in international business, provided that many countries ratify it, and that it enables making a more balanced choice between court litigation and arbitration.

1. Inleiding

In de internationale handelspraktijk neemt arbitrage als wijze van geschillenbeslechting zoals bekend een belangrijke plaats in en zij wint nog steeds terrein. Hoewel arbitrage niet zelden kostbaar is en in vergelijking met overheidsrechtspraak behalve voordelen ook bepaalde nadelen heeft, is het in een internationaal geschil doorgaans aantrekkelijker dan een gerechtelijke procedure. Een belangrijke reden is dat via het Verdrag van New York betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van arbitrale beslissingen de internationale afdwingbaarheid van een arbitraal beding en de erkenning en tenuitvoerlegging van een vreemde arbitrale beslissing gereguleerd zijn. Dit ligt anders bij een forumkeuze voor een overheidsgerecht. Buiten de EG-Verordening betreffende de internationale bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen (EEX-Vo, ook Brussel I genoemd) en een enkel (bijzonder of bilateraal) verdrag is de afdwingbaarheid van de forumkeuze en de erkenning en tenuitvoerlegging van een hierop gebaseerde buitenlandse beslissing afhankelijk van het nationale recht. Het nationale recht vertoont onderling grote verschillen en de afdwingbaarheid van een forumkeuze en de daarop gebaseerde beslissing is zeker niet

---

* Universitair docent en onderzoeks-fellow Erasmus Universiteit Rotterdam, afdeling Internationaal Privaatrecht en Privaatrechtelijke Rechtsvergelijking.

gegarandeerd. Dit brengt voor de internationale handelspraktijk rechtsonzekerheid, kosten en onnodige vertraging van procedures met zich mee.

Het Haags Forumkeuzeverdrag (Hague Convention on Choice of Forum Agreements), dat op 30 juni 2005 onder auspiciën van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht tot stand kwam, beoogt hierin verandering te brengen.¹ Dit verdrag is na meer dan tien jaar van zware diplomatieke onderhandelingen tot stand gekomen. Aanvankelijk werd een veelomvattende regeling van de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging beoogd, als 'wereldwijde' versie van het (toen nog) EEX-Verdrag. Dit stuitte echter op onoverkomelijke problemen, en besloten werd daarom het toepassingsgebied te beperken tot gevallen waarin een exclusieve forumkeuze is gemaakt. Het verdrag ziet primair op business-to-business (B2B)-contracten, ofwel op overeenkomsten tussen bedrijven.

Ondanks dat het verdrag moeizaam tot stand is gekomen en veel uitzonderingen kent, kan het een belangrijke rol gaan spelen in de internationale handelspraktijk. Wanneer veel landen het verdrag ratificeren, kan het voor overheidsrechtspraak betekenen wat het succesvolle verdrag van New York voor arbitrage betekent.

In deze bijdrage wordt allereerst aandacht besteed aan de betekenis van de forumkeuze in de internationale handelspraktijk en hoe deze onder het huidige recht is gereguleerd. Daarbij wordt tevens een korte vergelijking met arbitrage gemaakt. Vervolgens komt het Haags Forumkeuzeverdrag aan de orde, waarbij achtereenvolgens wordt ingegaan op de achtergronden van het verdrag, het toepassingsgebied, de bevoegdheidsregeling en de erkenning en tenuitvoerlegging. Dit artikel is gebaseerd op de Engelse versie van het verdrag omdat er op dit moment nog geen Nederlandse vertaling beschikbaar is. De Engelse tekst wordt aangehaald of tussen haakjes toegevoegd wanneer vertaling aanleiding tot interpretatieproblemen kan geven.

2. De forumkeuze in de internationale handelspraktijk en onder het bestaande recht

De mogelijkheid om een forumkeuze overeen te komen is, evenals de bevoegdheid tot arbitrage, een uitvloeisel van de contractsvrijheid. In de meeste landen is het ten aanzien van commerciële geschillen in beginsel toegestaan een forumkeuze te maken, maar de voorwaarden verschillen per land. Voorts betekent de erkenning van de geldigheid van de forumkeuze volgens het (nationale) recht van het gekozen gerecht nog niet dat de daarop gebaseerde beslissing in een ander land op grond van het aldaar geldende recht erkend en ten uitvoer gelegd kan worden. De tot nu toe voor de praktijk belangrijkste internationale regeling is de EEX-Vo, met als voorloper het EEX-Verdrag dat al in 1968 tot stand kwam.²

2.1 Betekenis van de forumkeuze voor de internationale handelspraktijk

---

¹ Te vinden op de website van de Haagse Conferentie <www.hcch.net>. De Engelse en Franse versie zijn authentiek, voorts is er een Spaanse vertaling beschikbaar. Er zijn twee voorlopige toelichtende rapporten van M. Dogauchi en T.C. Hartley: van maart 2004, beschikbaar als *Prel. Doc. No 25* en van december 2004, *Prel. Doc. No 26*. In deze bijdrage wordt verwezen naar het meest recente rapport van december 2004 (Rapport Dogauchi/Hartley). Er is nog geen definitief rapport en het toenmalige voorstel wijkt op sommige punten af van de definitieve versie van het verdrag.

² Zie ook het parallelle EVEX-verdrag, dat alleen geldt indien Zwitserland, Noorwegen of IJsland betrokken is. Ook in bijzondere verdragen, bijv. op het gebied van de intellectuele eigendom en het vervoerrecht, en in enkele andere (bilaterale) verdragen is de forumkeuze erkend. Deze blijven hier buiten bespreking.

Wanneer partijen om welke reden dan ook geen arbitrage overeen komen, verdient het zonder meer aanbeveling om een forumkeuze in het contract op te nemen.³ Dit biedt partijen rechtszekerheid ten aanzien van het land waar de procedure zal plaatsvinden en de procesrechtelijke regels die toegepast zullen worden. Verder geeft het de mogelijkheid een voor partijen gunstig gerecht te kiezen wat betreft bijvoorbeeld het land van ligging, de expertise van het gerecht, de snelheid en onafhankelijkheid van het gerecht en de taal van de procesvoering.⁴ Tot slot zal het gekozen gerecht op grond van zijn regels van internationaal privaatrecht het toepasselijke recht bepalen – tenzij de forumkeuze vergezeld gaat van een rechtskeuze – en dat beïnvloedt vanzelfsprekend de uitkomst van het geschil. Partijen kunnen zo een betere inschatting van kansen en kosten maken.

In de praktijk gebruikte formuleringen voor de forumkeuze zijn bijvoorbeeld: “The courts of [Paris] shall have exclusive jurisdiction over all actions arising out of or in connection with this agreement.”, of “All disputes, claims, controversies, and disagreements relating to or arising out of this agreement, or the subject matter of this agreement, shall be subject to the exclusive jurisdiction of the courts of [New York], and no others”.⁵ Niet-exclusieve forumkeuzes, of eenzijdige (asymmetrische) forumkeuzes komen ook wel voor, vooral bij leenovereenkomsten, waarbij alleen voor de lener het aangewezen gerecht bij uitsluiting bevoegd is.⁶ Een precieze formulering is van belang in verband met de reikwijdte van de forumkeuze (bepaalde geschillen of onderdelen van de overeenkomst kunnen worden uitgesloten), maar ook omdat in de Common Law landen een forumkeuze doorgaans als niet-exclusief wordt aangemerkt, tenzij de exclusiviteit uitdrukkelijk uit het beding blijkt.⁷ Wanneer voor het gerecht van een Common Law land wordt gekozen, gaat een forumkeuze in de praktijk ook wel vergezeld van een zogeheten “waiver of *forum non conveniens*”.⁸ De *forum non conveniens*-toets houdt in dat de rechter zich onbevoegd verklaart indien de gerechten van een ander land beter in staat zijn over de zaak te oordelen omdat het geschil en/of de partijen daar nauwer mee verbonden zijn. Een dergelijke waiver is bedoeld om te voorkomen dat het gerecht zich onbevoegd verklaart.

De forumkeuze speelt een belangrijke rol in de internationale handelspraktijk. Uit een onderzoek van de ICC van 2003 bleek dat, in het geval er geen arbitrageclausule was overeen gekomen, 49% van de deelnemende bedrijven (bijna) altijd een forumkeuzebeding in hun contracten opnemen, en 25% in meer dan de helft van de contracten.⁹ Slechts 8% van de respondenten nam (vrijwel) nooit een forumkeuze in haar contracten op. Ook bleek uit dit onderzoek dat 41% van de bedrijven belangrijke zakelijke besluiten wel eens liet afhangen van de onzekerheid betreffende het gerecht dat bevoegd zal zijn het geschil te beslechten of van het toepasselijke recht op de overeenkomst.¹⁰

---

³ Zie hierover G.B. Born, *International Arbitration and Forum Selection Agreements. Planning, Drafting and Enforcing*, The Hague: Kluwer Law International 1999, p. 1-2.

⁴ F. De Ly, *Applicable Law and Dispute Resolution Clauses: a Preliminary Report*, in: *Les grandes clauses des contrats internationaux*, 55 Séminaire de la Commission Droit et Vie des Affaires, Parijs/Brussel: Bruylant 2005, p. 186.

⁵ Ontleend aan Born 1999, a.w. voetnoot 3, p. 23.

⁶ Zie hierover De Ly 2005, a.w. voetnoot 4, p. 204-205; Born 1999, a.w. voetnoot 3, p. 28-29.

⁷ Born 1999, a.w. voetnoot 3, p. 21-23. Dit is anders onder de EEX-Vo en het Haags Forumkeuzeverdrag, zie par. 2.2.1 en par. 5.

⁸ Zie De Ly 2005, a.w. voetnoot 4, p. 203.

⁹ Zie ICC Survey regarding business practices on jurisdiction issues, op <www.iccwbo.org/law/jurisdiction/>.

¹⁰ Dit was een van de meest opmerkelijke conclusies, zie ‘Jurisdictional certainty is essential in international contracts’, op de genoemde website (vorige voetnoot).

Wanneer partijen geen forumkeuze opnemen, zal aan de hand van het toepasselijke internationaal bevoegdheidsrecht – de EEX-Vo, een verdrag of het interne recht van de aangezochte rechter – worden bepaald welk gerecht bevoegd is.

2.2 De forumkeuze onder het bestaande recht

2.2.1 De EEX-Vo

De EEX-Vo verschaft in art. 23 een regeling voor de forumkeuze.¹¹ Art. 23 is toepasselijk indien één van de partijen woonplaats heeft op het grondgebied van een EU-lidstaat, en het gekozen gerecht een gerecht van een lidstaat is.

Wanneer partijen een geldige forumkeuze maken, is het gekozen gerecht bij uitsluiting bevoegd, tenzij partijen uitdrukkelijk een niet-exclusieve forumkeuze hebben gemaakt. De in lid 1 neergelegde formele geldigheidsvereisten houden in dat het forumkeuzebeding ofwel a) schriftelijk moet zijn (inclusief een schriftelijk bevestigde mondelinge overeenkomst), ofwel b) in een tussen partijen gebruikelijke vorm, ofwel c) in een vorm die in de internationale handel gewoonte is en waarvan partijen op de hoogte (hadden behoren te) zijn en die in de betrokken handelsbranche doorgaans in acht worden genomen.¹² Het is niet vereist dat er een band bestaat tussen het onderwerp van het geschil en/of partijen en het gekozen gerecht.¹³

De EEX-Vo verschaft in art. 32 e.v. soepele regels voor de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen van andere EU-gerechten. Het voor de tenuitvoerlegging benodigde exequatur wordt verleend zonder dat aan de weigeringsgronden van art. 34 en 35 wordt getoetst (art. 41). De weigeringsgronden komen pas aan de orde wanneer een rechtsmiddel tegen de exequaturverlening wordt ingesteld (art. 45). Van belang is dat schending van de bevoegdheidsregels geen weigeringsgrond is, behalve wanneer het om bepaalde exclusieve of beschermende regels gaat (art. 34). Indien een beslissing om welke reden dan ook in weerwil van een forumkeuze is gegeven, heeft dit geen gevolgen voor de executeerbaarheid. De tenuitvoerlegging kan worden geweigerd indien de beslissing in strijd is met de openbare orde, het inleidende stuk niet tijdig of op de juiste wijze is betekend of er sprake is van een bestaande onverenigbare beslissing (art. 35).

2.2.2 Het nationale recht

Onder het nationale bevoegdheidsrecht lopen de voorwaarden voor de geldigheid van een forumkeuze uiteen. In Nederland is de forumkeuze in art. 8 Rv geregeld.¹⁴ Lid 1 bepaalt dat een forumkeuze voor de Nederlandse rechter geldig is indien deze betrekking heeft op een bepaalde rechtsbetrekking die ter vrije bepaling van partijen staat (vermogensrechtelijke geschillen), tenzij daarvoor geen redelijk belang aanwezig is. Als voorbeelden voor wat onder een redelijk belang moet worden verstaan noemt de Memorie van Toelichting neutraliteit, deskundigheid met betrekking tot de *lex fori* of het onderwerp van het geschil en het

---

¹¹ Zie o.m. L. Strikwerda, *Inleiding tot het Nederlandse Internationaal Privaatrecht*, Deventer: Kluwer 2005, nr. 255.

¹² Als materiële vereisten gelden dat de forumkeuze moet zien op een bepaalde rechtsbetrekking (lid 1) en niet in strijd mag zijn met de in art. 22 neergelegde exclusieve bevoegdheidsregels en de beschermende regels inzake verzekerings-, consumenten- en arbeidsovereenkomsten (lid 5).

¹³ HvJ EG 16 maart 1999, C-159/97, Jur. 1999, I-1597, NJ 2001, 116 m.nt. PV (*Castelletti/Trumpy*).

¹⁴ Zie Strikwerda 2005, a.w. voetnoot 11, nr. 219; X.E. Kramer, De regeling van de rechtsmacht onder het herziene Rechtsvordering, *NIPR* 2002, p. 382.

tegangaan van forumshopping (rechtszekerheid).¹⁵ Aannemelijk is dat dit vereiste beperkt moet worden uitgelegd, en niet als een algemene *forum non conveniens*-toets moet worden opgevat.¹⁶ Op grond van lid 2 wordt een forumkeuze voor een buitenlandse rechter gerespecteerd en zal de Nederlandse rechter zich in dat geval onbevoegd moeten verklaren. De erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op grond van een forumkeuze is buiten de toepasselijkheid van de EEX-Vo of een (bijzonder of bilateraal) verdrag vaak gecompliceerd. De voorwaarden voor de erkenning en tenuitvoerlegging en de executurprocedures verschillen per land en in sommige landen is tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen (vrijwel) onmogelijk. In Nederland is op grond van art. 431 Rv executie van een buitenlandse beslissing buiten een verdrag of daartoe strekkende wet in beginsel niet mogelijk. Aanvaard is echter dat indien aan bepaalde, voor de erkenning geldende, vereisten is voldaan, een nieuwe procedure in Nederland een summier karakter kan hebben en de buitenlandse beslissing inhoudelijk wordt overgenomen (zogenoeten kopstaartvonnis of verkapt executur).¹⁷ Deze vereisten houden in dat de buitenlandse rechter bevoegd was om van het geschil kennis te nemen, dat er een behoorlijke rechtspleging heeft plaatsgevonden en dat de beslissing niet in strijd is met de openbare orde.¹⁸

2.3 Vergelijking met het arbitraal beding

Uit het hierboven genoemde onderzoek van de ICC bleek dat 60% van de responderende bedrijven arbitrage prefereerden, terwijl slechts 15% de voorkeur aan overheidsrechtspraak gaf.¹⁹ De twee belangrijkste voordelen van arbitrage zijn de neutraliteit en de mogelijkheid van internationale tenuitvoerlegging.²⁰ Het Verdrag van New York van 1958 heeft inmiddels 137 verdragssluitende staten en functioneert over het algemeen naar tevredenheid.²¹ Art. II van dit verdrag bepaalt dat iedere verdragssluitende staat de schriftelijk overeengekomen arbitrageclausule dient te respecteren. Op grond van art. III moeten verdragssluitende staten een arbitrale beslissing als bindend erkennen en ten uitvoer leggen volgens de bepalingen van hun interne recht. Art. V bevat een zevental limitatieve weigeringsgronden, zoals onbekwaamheid van partijen om de overeenkomst aan te gaan, een onbehoorlijke procesgang, strijd met de openbare orde en het niet vatbaar zijn van het geschil voor arbitrage. In de praktijk blijkt dat in minder dan 10% van de gevallen de tenuitvoerlegging wordt geweigerd.²² De bijna wereldwijde afdwingbaarheid van de arbitrageclausule en vooral de mogelijkheden van tenuitvoerlegging zijn zonder meer een groot voordeel in vergelijking met

¹⁵ *Kamerstukken II* 1999-2000, 26 855, nr. 3, p. 38 (MvT).

¹⁶ Zie Kramer 2002, a.w. voetnoot 14, p. 382.

¹⁷ Strikwerda 2005, a.w. voetnoot 11, nr. 271.

¹⁸ Strikwerda 2005, a.w. voetnoot 11, nr. 270; N. Rosner, *Cross-border Recognition and Enforcement of Foreign Money Judgments in Civil and Commercial Matters* (diss. Groningen), p. 31-52.

¹⁹ Zie voetnoot 9. Van de respondenten gaf 25 % aan geen specifieke voorkeur te hebben.

²⁰ Zie o.m. C. Bühring-Uhle, A survey on arbitration and settlement in international business disputes, in: C.R. Drahozal en R.W. Naimark (ed.), *Towards a Science of International Arbitration, Collected Empirical Research*, Den Haag: Kluwer 2005, p. 31.

²¹ Zie o.m. het rapport naar aanleiding van het veertigjarige jubileum van dit verdrag "Enforcing Arbitration Awards under the New York Convention: Experience and Prospects", United Nations Publication 1999, te raadplegen op <www.uncitral.org> en de congresbundel A.J. van den Berg (ed.), *Improving the Efficiency of Arbitration Agreements and Awards. 40 Years of Application of the New York Convention*, Den Haag: Kluwer Law International 1999.

²² Zie o.m. A.J. van den Berg, Why Are Some Awards Not Enforceable, in: Van den Berg (e.d.), a.w. voetnoot 21, p. 291.

overheidsrechtspraak.²³ Arbitrage heeft echter ook bepaalde nadelen. Arbitrage is niet zonder meer goedkoper of sneller dan overheidsrechtspraak. Andere nadelen kunnen zijn dat er geen beroep mogelijk is, dat de uitkomst soms moeilijker te voorspellen is en eerder een compromiskarakter zou kunnen hebben, dat de bewijsregels in beginsel niet worden toegepast, dat voorlopige maatregelen in de praktijk zelden door arbiters worden gegeven en dat samenvoeging van vorderingen niet mogelijk is.²⁴

3. Achtergrond en uitgangspunten van het Haags Forumkeuzeverdrag

Uit het voorgaande blijkt al dat een betere internationale regulering van forumkeuzes en de tenuitvoerlegging van daarop gebaseerde beslissingen zonder meer wenselijk is. Daarmee kan in de praktijk een betere afweging tussen arbitrage en overheidsrechtspraak worden gemaakt. Begin jaren negentig startten de onderhandelingen voor het verdrag op initiatief van de Verenigde Staten. De Verenigde Staten hadden hierbij een duidelijk belang omdat onder het nationale executierecht buitenlandse beslissingen doorgaans gemakkelijk worden ten uitvoer gelegd, terwijl omgekeerd de tenuitvoerlegging van een Amerikaans vonnis elders vaak problematisch is.²⁵ In de jaren daarna werd gewerkt aan een zogeheten “mixed convention”, dat naast regels voor de erkenning en tenuitvoerlegging een witte (toegestane), een zwarte (verboden) en een grijze (optionele) lijst van bevoegdheidsgronden kende.²⁶ In 1999 werd een uitgebreid voorstel gepubliceerd.²⁷ Dit stuitte echter op ernstige kritiek van de Verenigde Staten en een aantal andere landen sloot zich bij deze kritiek aan.²⁸ In de jaren daarna werd besloten het toepassingsgebied te beperken tot een regeling van de exclusieve forumkeuze voor B2B zaken, waarover wel consensus was.²⁹ De definitieve versie van het Haags Forumkeuzeverdrag (af te korten als HFV) werd vastgesteld op 30 juni 2005 tijdens de twintigste zitting van de Haagse Conferentie.

Het doel van het verdrag is om de effectiviteit van exclusieve forumkeuzes zoveel mogelijk te waarborgen. In het voorlopig toelichtend rapport Dogauchi/Hartley (verder te noemen rapport Dogauchi/Hartley) wordt de hoop uitgesproken dat dit verdrag voor forumkeuzes dezelfde betekenis kan verwerven als het Verdrag van New York heeft voor arbitrageclausules.³⁰ Het verdrag geeft een regeling voor de geldigheid van de exclusieve forumkeuze (art. 3) en kent

---

²³ Zie voor een vergelijking van arbitrale bedingen en forumkeuzes C.N. Brower en A.C. Smutny, *Arbitration Agreements Versus Forum Selection Clauses: Legal and Practical Considerations*, in: J.L. Goldsmith (ed.), *International Dispute Resolution: the Regulation of Forum Selection*, New York: Transnational Publishers 1997, p. 37-51.

²⁴ Zie o.m. A. Haines, *Choice of court agreements in international litigation: their use and legal problems to which they give rise in the context of the interim text*, *Prel. Doc. No 18*, februari 2002, p. 4-5 en voetnoot 4; Brower en Smutny 1997, a.w. voetnoot 23, p. 39-50;

²⁵ Zie o.m. R.A. Brand (ed.), *Enforcing Foreign judgments in the United States and United States judgments abroad*, Chicago: ABA Section of International Law and Practice 1992.

²⁶ Zie het toelichtende rapport van P. Nygh en F. Pocar bij de preliminary draft van 30 oktober 1999, *Prel. Doc. No 11*, augustus 2000, p. 27-28.

²⁷ Zie op <www.hcch.net> onder “preliminary documents” bij dit verdrag. Zie over de totstandkoming o.m. S.P. Baumgartner, *The proposed Hague Convention on jurisdiction and foreign judgments*, Tübingen: Mohr Siebeck 2003; J.J. Barceló III en Kevin M. Clermont, *A global law of jurisdiction and judgments: lessons from The Hague*, Den Haag/Londen/New York: Kluwer Law International 2002.

²⁸ Brief van 22 februari 2000, J.D. Kovar, Assistant Legal Adviser for Private International Law, namens de United States Department of State, te raadplegen op <www.cptech.org/ecom/jurisdiction/hague.html>.

²⁹ Zie o.m. *Some reflections on the present state of negotiations on the judgments project in the context of the future work programme of the Conference*, *Prel. Doc. No 16*, februari 2002 en A. Schultz, *Reflection Paper to Assist in the Preparation of a Convention on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in civil and Commercial Matters*, *Prel. Doc. No 19*, augustus 2002.

³⁰ Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 1.

voorts drie kernverplichtingen. Op grond van art. 5 HFV is het gekozen gerecht exclusief bevoegd (en verplicht) om over de zaak te oordelen, tenzij het beding niet geldig is volgens het recht van de staat van het gekozen gerecht. Art. 6 bepaalt dat de gerechten van alle andere verdragsstaten, die in weerwil van een forumkeuze worden aangezocht, de zaak aan moeten houden of zich onbevoegd moeten verklaren. Op grond van art. 8 moeten beslissingen gegeven door het exclusief gekozen gerecht in alle andere verdragsstaten worden erkend en ten uitvoer gelegd.

4. Het toepassingsgebied en de verhouding tot andere regelingen

4.1 Het toepassingsgebied

Uit art. 1 lid 1 blijkt dat het verdrag van toepassing is in internationale burgerlijke of handelszaken waarin een exclusieve forumkeuze overeengekomen is. Wanneer een zaak internationaal is in de zin van het verdrag wordt nader uitgewerkt in lid 2 en 3. Wat betreft de toepassing van de bevoegdheidsregels (hoofdstuk II) is een zaak internationaal, tenzij partijen verblijf/woonplaats hebben (“are resident”) in dezelfde verdragsluitende staat en de rechtsbetrekking tussen partijen en alle andere elementen van het geschil, op de locatie van het gekozen gerecht na, alleen met die staat verbonden zijn.³¹ Voor de toepassing van de regels van erkenning en tenuitvoerlegging (hoofdstuk III) is een zaak internationaal wanneer de erkenning en tenuitvoerlegging in een andere verdragsstaat wordt gevraagd.

Het begrip “burgerlijke of handelszaak” wordt niet gedefinieerd, maar het rapport Dogauchi/Hartley verwijst hierbij naar andere verdragen en regelingen waarin dit begrip wordt gebruikt (zoals de EEX-Vo en het Haags Betekeningsverdrag 1965), en het ligt voor de hand daarbij aansluiting te zoeken.³² In art. 2 worden in totaal negentien uitzonderingen gemaakt en daarmee is het toepassingsgebied duidelijk beperkter maken dan dat van de EEX-Vo. Naast de ook van de EEX-Vo bekende uitzonderingen inzake het personen- en familierecht, faillissement en arbitrage, zijn onder meer uitgezonderd consumenten- en arbeidsovereenkomsten, vervoersovereenkomsten en maritieme claims, mededingingszaken, aansprakelijkheid voor nucleaire schade, personen- en zaakschade voortvloeiende uit onrechtmatige daad alsmede inbreukzaken, voorzover die niet op auteursrecht en aanverwante rechten zien en voorzover deze niet een contractuele basis hebben.³³ Voorts kan een staat op grond van art. 21 een specifiek onderwerp uitsluiten, voor zover hij daar een duidelijk belang bij heeft.

Het laatste vereiste van art. 1 is dat het moet gaan om een exclusieve forumkeuze. Deze wordt nader gedefinieerd in art. 3 (zie verder paragraaf 5). De niet-exclusieve forumkeuze valt dus niet onder het verdrag. Een niet-exclusieve forumkeuze vergroot de kans op litispendingie en het opnemen van regels hieromtrent bleek problematisch te zijn vanwege de grote verschillen tussen de rechtssystemen.³⁴

---

³¹ Het begrip “residence” wordt voor rechtspersonen uitgewerkt in art. 4 lid 2. Deze is a) waar het zijn statutaire zetel heeft, b) onder welk recht het is geïncorporeerd of tot stand gekomen, c) waar het zijn hoofdbestuur (“central administration”) heeft, of d) waar het zijn hoofdvestiging (“principal place of business”) heeft (vgl. art. 60 EEX-Vo).

³² Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 15.

³³ Zie over dit verdrag in IE-zaken S. Luginbühl en H. Wollgast, Das neue Haager Übereinkommen über Gerichtsstandsvereinbarungen: Aussichten für das geistige Eigentum, *GRUR Int.* 2006, p. 208-219.

³⁴ Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 14; T. Kruger, The 20th Session of the Hague Conference: A New choice of Court convention and the Issue of EC Membership, *ICLQ* 2006, p. 448.

Het formele, of territoriale, toepassingsgebied blijkt uit art. 3 sub a HFV. Het gekozen gerecht moet het gerecht van een verdragssluitende staat zijn. Niet vereist is dat één van de partijen woonachtig is in een verdragssluitende staat, zoals art. 23 EEX-Vo dat wel vereist. Voor de toepassing van de regels voor erkenning en tenuitvoerlegging is van belang dat de beslissing gegeven is door een (gekozen) gerecht van een verdragssluitende staat.

Het verdrag staat open ter ondertekening en toetreding voor alle landen, dus ook voor de landen die geen partij zijn bij de Haagse Conferentie (art. 27 HFV). De EU-lidstaten kunnen overigens niet afzonderlijk partij worden omdat de regeling van de internationale bevoegdheid tot de competentie van de EU behoort.³⁵ Het verdrag treedt in werking op de eerste dag van de maand drie maanden na deponering van het tweede instrument van ratificatie, acceptatie, goedkeuring of toetreding.

4.2 De verhouding tot de EEX-Vo

Een van de hete hangijzers tijdens de onderhandelingen was de afbakening tot andere regelingen, en in het bijzonder de EEX-Vo.³⁶ Art. 23 EEX-Vo is van toepassing wanneer een van de partijen woonplaats heeft in een EU-lidstaat en een EU-gerecht gekozen wordt. Ook wanneer een van de partijen bijvoorbeeld in de Verenigde Staten woonachtig is, geldt dus de regeling van de EEX-Vo. Het werd wenselijk geacht dat het verdrag hierin verandering zou brengen. De verhouding tot andere regelingen is neergelegd in art. 26 HFV.³⁷ Art. 26 lid 6 ziet op regels van een Regional Economic Integration Organisation, waarmee vooral de EU bedoeld is. Door het gebruik van drie ontkenningen laat het artikel zich moeilijk lezen.³⁸ Sub a betreffende de bevoegdheidsregeling komt op het volgende neer. Indien beide partijen woonachtig zijn in de EU en een EU-gerecht gekozen is, blijft art. 23 EEX-Vo gewoon toepasselijk. Hetzelfde geldt wanneer slechts een van de partijen in de EU woont, en de andere partij in een land woont die geen partij is bij het verdrag. Wanneer evenwel de andere partij in een land woont die wel partij is bij het verdrag, dan is niet langer de EEX-Vo, maar de regeling van het verdrag toepasselijk. Stel dat behalve de EU ook de Verenigde Staten partij worden, dan zal dus in het geval dat de ene partij in Nederland woont en de andere in de Verenigde Staten, en gekozen wordt voor de Nederlandse (of een andere EU-) rechter, het verdrag toepasselijk zijn en niet meer art. 23 EEX-Vo.

Voor de regeling van de erkenning en tenuitvoerlegging verandert er, zoals blijkt uit art. 26 lid 6 sub b, niets. Tussen EU-lidstaten blijft gewoon de EEX-Vo van toepassing, zelfs

---

³⁵ Zie hierover o.m. Kruger 2006, a.w. voetnoot 34, p. 454-455; M. Niedzwiedz, *European Community Competence and the Proposed Hague Jurisdiction Convention*, in: F. Snyder (ed.), *The European Union and Governance*, Brussel: Bruylant 2003, p. 213-241.

³⁶ Zie hierover o.m. Kruger 2006, a.w. voetnoot 34, p. 452 en 454-455. De verhouding tot arbitrage zal hier niet worden behandeld. Het komt in de praktijk voor dat in een contract zowel een arbitrageclausule als een forumkeuze is opgenomen. Noemenswaardige afbakeningsproblemen spelen hierbij echter niet en daarom is een aparte bepaling hierover achterwege gelaten. Zie hierover A. Schultz, *The Future Convention on Exclusive Choice of Court Agreements and Arbitration*, *Prel. Doc. 32*, juni 2005.

³⁷ Zie hierover uitgebreid X.E. Kramer, *Het nieuwe Haags Forumkeuzeverdrag. Een welkom compromis met vallen en opstaan*, *NIPR* 2006, p. 116-118; P. Vlas, *The Hague Convention on Choice of Court Agreements in Dutch Perspective*, in: P. van der Grinten, T. Heukels (ed.), *Crossing Borders: essays in European and Private international law, nationality law and islamic law in honour of Frans van der Velden*, Deventer: Kluwer 2006, p. 91-93.

³⁸ Deze bepaling luidt: "This Convention shall not affect the application of the rules of a Regional Economic Integration Organisation that is a Party to this Convention, whether adopted before or after this Convention - a) where none of the parties is resident in a Contracting State that is not a Member State of the Regional Economic Integration Organisation; b) as concerns the recognition or enforcement of judgments as between Member States of the Regional Economic Integration Organisation."

wanneer wat betreft de bevoegdheid wel het verdrag toepasselijk is. Wanneer beide staten (waarvan er tenminste een niet EU-lidstaat is) partij zijn bij het verdrag, is het verdrag toepasselijk. Het verdrag zet hier dus alleen het commune recht opzij.

5. De voorwaarden voor een geldige forumkeuze

5.1 De definitie van de exclusieve forumkeuze

Art. 3 sub a HFV bepaalt dat een exclusief forumkeuzebeding een overeenkomst gesloten tussen twee of meer partijen is, die voldoet aan de vormvoorschriften van sub c (hierna in 5.2 te bespreken) en waarin met uitsluiting van andere gerechten de gerechten of een of meerdere specifieke gerechten van een verdragssluitende staat worden aangewezen, met als doel geschillen die zijn ontstaan of kunnen ontstaan ten aanzien van een bepaalde rechtsbetrekking te beslechten.³⁹

Het forumkeuzebeding is dus, evenals de arbitrageclausule, consensueel. Zonder een uitdrukkelijke overeenkomst tussen partijen is er geen forumkeuze en bepaalt het gerecht zijn bevoegdheid aan de hand van de toepasselijke bevoegdheidsregels. Zoals hierboven (paragraaf 4.1) al bleek vallen alleen exclusieve forumkeuzes onder het verdrag. Wel kunnen staten op grond van art. 22 een verklaring afleggen dat zij een beslissing gebaseerd op een niet-exclusieve forumkeuze zullen erkennen en ten uitvoer leggen op grond van het verdrag. Deze verklaring ziet alleen op de toepasselijkheid van de executieregels van het verdrag en niet op de bevoegdheidsregels.⁴⁰ Voorts kunnen partijen volstaan met de verwijzing naar de gerechten van een bepaalde staat, maar ze kunnen ook een specifiek gerecht binnen die staat aanwijzen. Evenals onder de EEX-Vo geldt dat de forumkeuze ten aanzien van een bepaalde rechtsbetrekking (bijvoorbeeld een concrete koopovereenkomst) moet zijn gemaakt, en niet algemeen op alle mogelijke geschillen tussen partijen kan zien.

5.2 De vormvoorschriften

Art. 3 sub c HFV bepaalt: “An exclusive choice of court agreement must be concluded or documented - i) in writing; or ii) by any other means of communication which renders information accessible so as to be usable for subsequent reference.” Naast de schriftelijke overeenkomst zijn ook forumkeuzes die per fax of door elektronische middelen tot stand zijn gekomen geldig.⁴¹ Een mondeling overeengekomen forumkeuze is geldig als deze door de ene partij schriftelijk (inclusief elektronisch) is bevestigd en door de andere partij hiertegen geen bezwaar wordt gemaakt.⁴² De vraag of er wat betreft de forumkeuze wilsovereenstemming tussen partijen is, moet worden beantwoord aan de hand van het recht (inclusief het conflictenrecht) van de aangezochte staat.⁴³ De onder art. 23 EEX-Vo toegelaten vormen, waarbij verwezen wordt naar gewoonten tussen partijen en handelsgebruiken, kent het verdrag niet. Deze striktere bepaling is bedoeld om onduidelijkheid en interpretatieproblemen te vermijden waartoe de wel onder de EEX-Vo

---

³⁹ Zie voor de behandeling van de vijf te onderscheiden elementen het rapport Dogauchi/Hartley, nrs. 61-82.

⁴⁰ Zie hierover Kruger 2006, a.w. voetnoot 34, p. 449.

⁴¹ Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 78.

⁴² Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 79. Het is dus niet vereist dat de wederpartij de forumkeuze schriftelijk bevestigt; het gaat erom dat de forumkeuze op enigerlei wijze schriftelijk traceerbaar is.

⁴³ Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 62. Voor een autonome interpretatie is onder het HFV, in tegenstelling tot onder art. 23 EEX-Vo, geen plaats.

toegestane vormen aanleiding geven.⁴⁴ Art. II lid 2 van het Verdrag van New York vereist in beginsel een schriftelijke overeenkomst. Ondertekening is echter evenmin vereist, en in de praktijk worden doorgaans ook per e-mail en fax gesloten overeenkomsten met een arbitrageclausule als geldig aangemerkt.⁴⁵ De vormvereisten van het HFV lijken dus meer op die van het Verdrag van New York dan op die van de EEX-Vo.

Wanneer de forumkeuze niet formeel geldig is in de zin van het verdrag, betekent dit dat het verdrag in zijn geheel niet toepasselijk is. Het gerecht zal dan ofwel (in een EU-geval) bekijken of art. 23 EEX-Vo toepasselijk is, ofwel zijn eigen bevoegdheidsregels – inclusief die betreffende de forumkeuze – toepassen. Dit is anders dan bij de EEX-Vo, dat immers een alomvattende bevoegdheidsregeling kent, en waar in het geval dat de forumkeuze ongeldig is de rechter aan de hand van de overige bevoegdheidsregels van de verordening zijn bevoegdheid moet vaststellen. Wanneer een gerecht zich bevoegd verklaart op grond van een forumkeuze die niet aan de vereisten van het verdrag voldoet (maar wel aan zijn nationale vereisten, of die van de EEX-Vo), is de beslissing niet executabel onder het verdrag.⁴⁶

6. De bevoegdheidsregeling

De bevoegdheidsregels zijn neergelegd in art. 5-7 HFV. De verplichting van het gekozen gerecht is neergelegd in art. 5. Ingevolge art. 5 lid 1 dient het gerecht dat bij een exclusieve forumkeuze is aangewezen zich bevoegd te verklaren, tenzij de overeenkomst ongeldig (“null and void”) is op grond van het recht van de desbetreffende staat.⁴⁷ Eenzelfde bepaling komt voor in het Verdrag van New York (zie art. II lid 3). Het gaat hier om ongeldigheid op grond van met name dwaling, bedrog en onbekwaamheid van partijen.⁴⁸

Art. 5 lid 2 bepaalt dat het op grond van lid 1 bevoegde gerecht zich niet onbevoegd kan verklaren op grond van het argument dat het geschil door een ander gerecht zou moeten worden beslecht. Deze bepaling dient om gevallen van litispendingie en *forum non conveniens* uit te sluiten.⁴⁹ Het gekozen gerecht dient de zaak te behandelen en mag niet op grond van zijn interne recht de bevoegdheid afwijzen. Staten kunnen echter op grond van art. 19 een verklaring afleggen die ertoe strekt dat hun gerechten zich onbevoegd mogen verklaren indien er geen band bestaat tussen die staat en de partijen of het geschil.⁵⁰ Hiermee wordt voor de staten die deze verklaring afleggen toch weer een soort *forum non conveniens*-toets geïntroduceerd. Dit is verklaarbaar vanuit de wens om tot een compromis te komen, en omdat het middels de verklaring gemakkelijk te achterhalen is of een bepaalde staat deze toets zal aanleggen, is dit voor de praktijk geen onoverkomelijk probleem.

Art. 6 HFV richt zich tot alle overige niet-gekozen gerechten. Wanneer zij worden aangezocht moeten ze de zaak opschorten of zich onbevoegd verklaren. Op deze regel worden vijf

---

⁴⁴ Zie o.m. HvJ EG 16 maart 1999, C-159/97, Jur. 1999, I-1597, NJ 2001, 116 m.nt. PV (*Castelletti/Trumpy*).

⁴⁵ Zie hierover o.m. M. Rubino-Sammartano, *International Arbitration law and Practice*, Den Haag/Londen/Boston: Kluwer Law International 2001, p. 202-212 en p. 948-951; G. Aguilar Alvarez, Art. II(2) of the New York Convention and the Courts, in: Van den Berg 1999, a.w. voetnoot 21, p. 67-81.

⁴⁶ Zie ook Kruger 2006, a.w. voetnoot 34, p. 450. Dit laat de mogelijkheid van tenuitvoerlegging onder het nationale recht onverlet.

⁴⁷ Dit omvat eveneens het conflictenrecht. Zie rapport Dogauchi/Hartley, nr. 92

⁴⁸ Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 93 (fraud, mistake, misrepresentation, duress and lack of capacity).

⁴⁹ Zie rapport Dogauchi/Hartley, nr. 100. Litispendingie wordt in beginsel voorkomen door art. 6, dat voor het niet-gekozen gerecht de verplichting bevat om zich onbevoegd te verklaren.

⁵⁰ Zie hierover nader het rapport Dogauchi/Hartley, nrs. 210-211; G. Rühl, *Das Haager Übereinkommen über die Vereinbarung gerichtlicher Zuständigkeiten: Rückschritt oder Fortschritt?*, *IPRax* 2005, p. 412-413. Zie voorts art. 20 voor de tenuitvoerlegging. Vooral voor Common Law landen, waar de *forum non conveniens*-doctrine een belangrijke rol speelt, ligt het voor de hand deze verklaring af te leggen.

uitzonderingen gemaakt.⁵¹ Deze zien op de ongeldigheid van de forumkeuze, de onbekwaamheid van partijen om de overeenkomst aan te gaan, kennelijk onrecht (bijvoorbeeld corruptie van het gekozen gerecht), overmacht (bijvoorbeeld een oorlogssituatie of het gekozen gerecht bestaat niet meer) en wanneer het gekozen gerecht heeft besloten de zaak niet te behandelen. Dit is vergelijkbaar met de in art. II lid 3 Verdrag van New York genoemde gronden voor bevoegdheid van een gerecht in weerwil van een arbitrageclausule. Art. 7 HFV bepaalt tot slot dat voorlopige en bewarende maatregelen (“interim measures of protection”) niet onder het verdrag vallen.⁵² Een forumkeuze staat er met andere woorden niet aan in de weg dat een ander gerecht voorlopige maatregelen uitvaardigt. Deze regel is in overeenstemming met de heersende leer en de rechtspraak onder de EEX-Vo.⁵³ Hetzelfde geldt voor het arbitraal beding, dat op grond van de internationale arbitrale regels en in de meeste rechtsstelsels de mogelijkheid van het geven van voorlopige maatregelen door een gerecht onverlet laat.⁵⁴

7. De erkenning en tenuitvoerlegging

De erkenning en tenuitvoerlegging wordt geregeld in art. 8-15 HFV. Op grond van art. 8 moet een beslissing gegeven door het gekozen gerecht van een verdragssluitende staat in een andere verdragssluitende staat worden erkend en ten uitvoer gelegd. Erkenning en tenuitvoerlegging mogen alleen worden geweigerd op de in het verdrag neergelegde gronden. Voorts vindt in geen geval een toetsing ten gronde plaats en is het gerecht van de aangezochte staat gebonden aan de feitenvaststelling van de rechter van herkomst, tenzij het een verstekbeslissing betreft. Art. 13 bevat een uitvoerige regeling van de documenten die overgelegd moeten worden. De procedure voor erkenning en tenuitvoerlegging is niet in het verdrag geregeld en deze vindt dus plaats aan de hand van het nationale recht van de aangezochte staat. Art. 14 verplicht het gerecht de zaak snel af te handelen. Het verdrag heeft voorts als annex een aanbevolen standaardformulier dat gebruikt kan worden voor de erkenning en tenuitvoerlegging. Het verdrag kent zeven gronden voor de weigering van de erkenning en tenuitvoerlegging.⁵⁵ Art. 9 sub a en b corresponderen met de in art. 6 sub a en b genoemde gevallen waarin het niet gekozen gerecht zich toch bevoegd mag verklaren. Deze zien op de ongeldigheid van de forumkeuze ingevolge het recht van de staat van het gekozen gerecht en de onbekwaamheid van partijen om de overeenkomst aan te gaan.⁵⁶ Deze zijn ook bekend van art. V lid 1 sub a van het Verdrag van New York. De overige in art. 9 neergelegde weigeringsgronden komen eveneens in andere executieregelingen voor. Sub c betreft de oproeping van de verweerder. Sub c (i) bepaalt dat de executie mag worden geweigerd wanneer het stuk dat het geding inleidt niet tijdig en op een zodanige wijze aan de verweerder was betekend als met het oog op zijn verdediging nodig was en de verweerder niet verschijnt.⁵⁷ Sub c (ii) ziet op oproeping van de verweerder in de aangezochte (erkennende) staat op een wijze die onverenigbaar is

---

⁵¹ Zie rapport Dogauchi/Hartley, nrs. 123-130.

⁵² Zie rapport Dogauchi/Hartley, nrs. 131-134.

⁵³ HvJ EG 17 november 1998, C-391/95, Jur. 1998, I-7091, NJ 1999, 399 m.nt. PV (*Van Uden/Deco-Line*); X.E. Kramer, *Het kort geding in internationaal perspectief*, Deventer: Kluwer 2001, p. 141-143 en 131-133.

⁵⁴ Zie bijv. art. 9 UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985, art. 26 UNCITRAL Arbitration Rules 1976 en art. 1022 Rv.

⁵⁵ Afgezien van de regeling van art. 10 in verband met (voorvragen betreffende) uitgesloten onderwerpen.

⁵⁶ Vgl. V lid 1 sub a Verdrag van New York.

⁵⁷ Vgl. art. V lid 1 sub b Verdrag van New York en art. 34 sub 2 EEX-Vo.

met fundamentele beginselen van betekening in die staat.⁵⁸ Tenuitvoerlegging kan voorts worden geweigerd indien de beslissing is verkregen door fraude (sub d), of wanneer deze in strijd is met de openbare orde (sub e) of onverenigbaar is met een bestaande beslissing (sub f).⁵⁹ Een apart artikel is gewijd aan de in Common Law landen voorkomende zogeheten “exemplary or punitive damages”. Art. 11 bepaalt dat erkenning en tenuitvoerlegging mag worden geweigerd als, en voorzover de beslissing in exemplary of punitive damages voorziet, die niet het daadwerkelijke verlies of de schade vergoeden. De aangezochte staat moet hierbij nagaan in hoeverre de toegewezen schadevergoeding bedoeld is om kosten in verband met de procedure in de staat van herkomst te dekken. De opstellers achtten deze bepaling nodig omdat in veel landen een grote weerstand bestaat tegen, vooral in de Verenigde Staten toegekende, zeer hoge schadevergoedingen.⁶⁰

De vraag is of de weigeringsgronden ambtshalve toegepast dienen te worden of alleen door partijen ingeroepen kunnen worden.⁶¹ Mijns inziens kan aansluiting worden gezocht bij art. V van het Verdrag van New York. Op grond daarvan wordt ambtshalve getoetst of het onderwerp van geschil volgens het recht van de aangezochte staat vatbaar is voor arbitrage en of er sprake is van strijd met de openbare orde. Hierbij zijn immers (tevens) de belangen van de aangezochte staat in het geding. Onder het Verdrag van New York moeten de overige weigeringsgronden door partijen worden ingeroepen. Hetzelfde kan worden verdedigd ten aanzien van het onderhavige verdrag.

8. Conclusie

Door de moeilijke ontstaansgeschiedenis en de beperking tot alleen forumkeuzes kleeft aan het verdrag bij menigeen de naam van een compromis of zelfs een mislukking. Voorts worden in art. 2 een aantal belangrijke beperkingen op het toepassingsgebied worden gemaakt en hebben staten een aantal mogelijkheden om verklaringen af te leggen die de werking verder beperken. Dit neemt niet weg dat het verdrag nog steeds een breed bereik heeft en, behalve de reeds gereguleerde internationale vervoersovereenkomst, vrijwel alle internationale commerciële contracten beslaat. De forumkeuze speelt een belangrijke rol in de praktijk en dit verdrag zal het gebruik van de forumkeuze nog verder kunnen bevorderen en de afdwingbaarheid garanderen. Nog belangrijker is dat de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen van het gekozen gerecht wordt gereguleerd. In de praktijk is de internationale tenuitvoerlegging buiten bestaande (regionaal of materieel beperkte) regelingen zeer onzeker en problematisch. Het verdrag is in die zin baanbrekend.

De opzet van het verdrag is eenvoudig en over het algemeen duidelijk. Het verschaft een eenduidige regeling van de bevoegdheid van het gekozen gerecht en, evenals het Verdrag van New York voor arbitrage, reguleert het de formele geldigheid van de forumkeuze, de (on)bevoegdheid van het niet-gekozen gerecht en de erkenning en tenuitvoerlegging van op de forumkeuze gebaseerde beslissingen. Waar mogelijk is aansluiting gezocht bij het Verdrag van New York of de EEX-Vo, met aanvulling van regels die op grond van de onderhandelingen noodzakelijk of wenselijk bleken. Aan het verdrag is grondig onderzoek

---

⁵⁸ Dit ziet vooral op de in Common Law landen geaccepteerde betekening door een particulier (zoals een advocaat), zelfs op buitenlands grondgebied. Deze wijze van betekening wordt door andere landen, waar betekening als een soevereine act wordt gezien, als bezwaarlijk ervaren. Daarom kan, zelfs indien de verweerder is verschenen, de tenuitvoerlegging worden geweigerd. Zie Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 141.

⁵⁹ Vgl. art. 34 sub 3 en 4 EEX-Vo.

⁶⁰ Rapport Dogauchi/Hartley, nr. 199. In dit geval is partiële tenuitvoerlegging ex art. 15 aangewezen.

⁶¹ Zie hierover ook Vlas 2005, a.w. voetnoot 37, p. 91.

vooraf gegaan, zoals al blijkt uit de vele uitgebreide voorbereidende documenten. Zowel praktische, juridische als politieke overwegingen zijn in acht genomen.

Naar mijn mening komt het verdrag tegemoet aan de behoeften van de praktijk. Een belangrijke overweging om voor arbitrage te opteren is een ontbrekende internationale regeling van de forumkeuze en de internationale tenuitvoerlegging. Natuurlijk kan in de praktijk, afhankelijk van de betrokken jurisdicties, partijen en de handelsbranche, arbitrage op grond van haar meer informele karakter, de expertise en de onafhankelijkheid van arbiters de voorkeur genieten. Wanneer deze overwegingen echter geen belangrijke rol spelen, is overheidsrechtspraak met een forumkeuze voor het gewenste gerecht een goede optie in gevallen waarin het verdrag toepasselijk zal zijn. Het is te hopen dat een groot aantal landen het verdrag zal ondertekenen, en dat daarmee de eerste echte wereldwijde regeling van de forumkeuze en de tenuitvoerlegging van gerechtelijke beslissingen een succes zal worden.